

Apsūdzētā viedoklis par nosakāmo sodu, slēdzot vienošanos iztiesāšanas procesā

Nepamatots ir apsūdzētā apgalvojums, ka, slēdzot vienošanos, pārkāptas viņa tiesības izteikt savus priekšlikumus par piespriežamā soda veidu un mēru. Tas, ka apsūdzētais pirms vienošanās noslēgšanas izteicis prokurori priekšlikumu noteikt viņam citādu galīgo sodu, nekā to, par kuru vēlāk vienojies ar prokurori, nevar būt par pamatu, lai secinātu, ka vienošanās notikusi, pārkāpjot apsūdzētā procesuālās tiesības. Turklāt gadījumā, ja apsūdzēto neapmierināja vienošanās nosacījumi, viņam pastāvēja iespēja šo vienošanos neslēgt, tādā veidā panākot, ka process tiek turpināts vispārējā kārtībā.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2011. gada 15. septembrī

LĒMUMS

Lietā SKK – 278/2011

(Krimināllieta Nr. 11180127507)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

senatore referente I.Radzeviča,

senators N.Salienieks,

senatore A.Vītola

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzību par Daugavpils tiesas 2011.gada 21.februāra spriedumu un

k o n s t a t ē j a

ar Daugavpils tiesas 2011.gada 21.februāra spriedumu

V.M., personas kods [..],

atzīts par **vainīgu** Krimināllikuma 175. panta trešajā daļā, 274. panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā.

Apstiprināta prokurora un apsūdzētā noslēgtā vienošanās, un V.M. sodīts par Krimināllikuma 175. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ar brīvības atņemšanu uz četriem gadiem sešiem mēnešiem, konfiscējot mantu; par Krimināllikuma 274. panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ar brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo daļu, ietverot vieglāko sodu smagākajā, sods pēc noziedzīgo nodarījumu kopības noteikts brīvības atņemšana uz četriem gadiem sešiem mēnešiem, konfiscējot mantu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta piekto daļu noteiktajam sodam daļēji pievienots sods, kas noteikts ar Daugavpils tiesas 2008. gada 7. janvāra spriedumu, un galīgais sods V.M. noteikts brīvības atņemšana uz pieciem gadiem, konfiscējot mantu.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu V.M. atzīts par vainīgu un sodīts par atkārtoti izdarītu, ar iekļūšanu dzīvoklī saistītu svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu (zādzību).

Šādas V.M. darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas.

Turklāt ar pirmās instances tiesas spriedumu V.M. atzīts par vainīgu un sodīts par dokumenta, kas piešķir tiesības, nolaupīšanu.

Šādas V.M. darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 274. panta pirmās daļas.

Par pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētais V.M. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt Daugavpils tiesas 2011.gada 21.februāra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Pamatojot šādu lūgumu, apsūdzētais norādījis, ka tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā paredzēto pārkāpumu, jo izskatījusi lietu nelikumīgā sastāvā un nav ņēmusi vērā apstākļus, kas izslēdz tiesneša piedalīšanos krimināllietas izskatīšanā, nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 544.panta 2.daļas 3.punktu, 545.panta 1.punktu un 546.panta trešo daļu, kā arī pārkāpusi viņa tiesības izteikt savus priekšlikumus par piespriežamā soda veidu un mēru.

Apsūdzētā ieskatā, vienošanās par vainas atzīšanu un sodu ar prokurori J.Tarvidu noslēgta, pastāvot šaubām par viņa vainīgumu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā. Prokurore J.Tarvida uzturējusi valsts apsūdzību apelācijas instancē citā kriminālprocesā – Nr.[2], kurā viņš apsūdzēts pēc Krimināllikuma 193.panta ceturtās daļas par maksāšanas līdzekļu nelikumīgu izmantošanu. Minētie maksāšanas līdzekļi nolaupīti naktī uz 2007.gada 5.oktobri dzīvoklī Daugavpilī, [..] ielā [..], kura apzagšana viņam inkriminēta izskatāmajā kriminālprocesā. Kriminālprocesa Nr.[2] ietvaros savu vainīgumu šajā dzīvokļa zādzībā viņš nav atzinis, norādot, ka zādzību izdarījusi cita persona. Tādējādi prokurorei J.Tarvidai bija zināma viņa attieksme pret minēto zādzību, līdz ar to nebija pamata slēgt ar viņu vienošanos par vainas atzīšanu un sodu izskatāmajā kriminālprocesā, jo šāda vienošanās pieļaujama vienīgi

tajā gadījumā, ja apsūdzētais savu vainu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā atzīst pilnībā.

Turklāt iepriekšminēto krimināllietu Nr.[2] pirmajā instancē iztiesājusi tiesnese I.Baufale, kura savā nolēmumā nav izslēgusi šaubas par to, ka maksāšanas līdzekļu zādzību dzīvoklī Daugavpilī, [...] ielā [...] varēja izdarīt cita persona, līdz ar to, pastāvot šaubām par viņa vainīgumu, tiesnesei nebija pamata apstiprināt viņa un prokurores noslēgto vienošanos par vainas atzīšanu un sodu izskatāmajā procesā, bet lieta bija jāizskata vispārējā kārtībā. Turklāt, izskatot savu viedokli par lietas apstākļiem kriminālprocesā Nr.[2], bet pēc tam apstiprinot vienošanos izskatāmajā procesā, tiesnese I.Baufale pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 50.panta pirmo daļu un 52.panta ceturto daļu, kas aizliedz tiesnesim piedalīties lietas izskatīšanā, ja viņš jau iepriekš piedalījies šajā lietā.

Bez tam, apsūdzētā ieskatā, par izdarīto noziedzīgo nodarījumu viņam piespriests nesamērīgi bargs sods. Viņam ir zināms, ka citā kriminālprocesā – Nr.[3], pastāvot līdzīgiem faktiskajiem apstākļiem, apelācijas instances tiesa, pārkvalificējot apsūdzētā darbības no Krimināllikuma 175.panta ceturtās daļas uz trešo daļu, samazinājusi apsūdzētajam piespriesto brīvības atņemšanas sodu no pieciem gadiem uz četriem gadiem. Uz šo precedentu, slēdzot vienošanos izskatāmajā kriminālprocesā un pamatojot savu viedokli par piespriežamo sodu, viņš norādījis gan prokurorei, gan savam aizstāvim, taču prokurore pārliecinājusi viņu, ka tiesa nevar piespriest viņam mazāku brīvības atņemšanas sodu par pieciem gadiem, turklāt piedraudējusi, ka gadījumā, ja viņš neparakstīs vienošanos, viņa stāvoklis lietā pasliktināsies. Par apsūdzētā tiesībām izteikt savus priekšlikumus par piespriežamo sodu viņš nav bijis informēts un uz šādām tiesībām nav norādīts arī vienošanās protokolā. Par pamatu piespriežamā soda mīkstināšanai atzīstams arī tas fakts, ka lietas izskatīšana tiesā ilgst kopš 2008.gada, jo prokurora un tiesas pieļauto kļūdu dēļ iepriekšējie tiesu nolēmumi atcelti un lieta nodota jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Izskatījis krimināllietas materiālus un izvērtējis apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzības motīvus, Senāts atzīst, ka Daugavpils tiesas 2011.gada 21.februāra tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzība noraidāma.

Senāta ieskatā, tiesa, izskatot krimināllietu, nav pieļāvusi apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzībā norādītos likuma pārkāpumus un sūdzībā nav izklāstīti tādi argumenti, kas varētu būt par pamatu tiesas nolēmuma atcelšanai.

No lietas materiāliem redzams, ka 2011.gada 21.februārī apsūdzētais V.M. noslēdzis vienošanos ar prokurori par vainas atzīšanu un sodu. Vienošanās noslēgta apsūdzētā V.M.

aizstāvja klātbūtnē un tajā norādīts, ka apsūdzētais apzināti, labprātīgi un pilnībā atzīst savu vainu viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, tostarp, zādzībā no dzīvokļa Daugavpilī, [...] ielā [...], pilnībā piekrīt noziedzīgo darbību apjomam un nodarījumu juridiskajai kvalifikācijai, kā arī vienojas ar prokurori par sodu: pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas – brīvības atņemšanu uz 4 gadiem sešiem mēnešiem, konfiscējot mantu; pēc Krimināllikuma 274.panta pirmās daļas – brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem; pēc noziedzīgo nodarījumu kopības saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu – brīvības atņemšanu uz 4 gadiem sešiem mēnešiem, konfiscējot mantu; pēc noziedzīgo nodarījumu kopības saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu – brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem, konfiscējot mantu (5.sējuma 17. – 27.lapa).

No tiesas sēdes protokola redzams, ka tiesa, pretēji apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzībā izteiktajiem apgalvojumiem, ir pārbaudījusi vienošanās pieļaujamību.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 544.panta otrās daļas 2.un 3.punktu vienošanās slēgšana iztiesāšanas procesā pieļaujama, ja apsūdzētais piekrīt inkriminētā noziedzīgā nodarījuma apjomam un juridiskajai kvalifikācijai, kā arī atzīst savu vainu inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā pilnībā.

Uz tiesas jautājumiem par minētajiem apstākļiem apsūdzētais V.M. norādījis, ka savu vainu viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā viņš atzīst pilnībā visās epizodēs, kā arī piekrīt norādītajam noziedzīgo nodarījumu apjomam un juridiskajai kvalifikācijai (5.sējuma 29.lapa).

Tāpat tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 545.panta 2.punktam izskaidrojusi apsūdzētajam vienošanās noslēgšanas sekas un apsūdzētais apstiprinājis, ka tās viņam ir saprotamas. Apsūdzētais nav norādījis, ka vienošanās būtu noslēgta maldu vai prokurores draudu rezultātā, bet, pilnīgi pretēji, paskaidrojis, ka vienošanos parakstījis labprātīgi, piekrīt tās apstiprināšanai un nekādus paskaidrojumus par vienošanās noslēgšanas gaitu un citiem apstākļiem tiesai sniegt nevēlas (5.sējuma 29.lapa).

Apsūdzētā V.M. izteiktais viedoklis par viņam izvirzīto apsūdzību citā kriminālprocesā prokuroram, slēdzot vienošanos ar apsūdzēto, un tiesai, apstiprinot šo vienošanos, nav saistošs. Turklāt izskatāmajā procesā tiesa ir pārbaudījusi lietas materiālus un pārliecinājusies, ka tie apstiprina apsūdzētā vainīgumu.

Pastāvot šādiem apstākļiem, ir pamats secināt, ka tiesa, atzīstot apsūdzēto V.M. par vainīgu viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, apstiprinot prokurora un apsūdzētā noslēgto vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, kā arī piespriežot apsūdzētajam

sodu, rīkojusies atbilstoši Kriminālprocesa likuma 50.nodaļas prasībām un apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzībā norādītos Kriminālprocesa likuma pārkāpumus nav pieļāvusi.

Senāts atzīst par nepamatotiem apsūdzētā apgalvojumus par to, ka, slēdzot vienošanos, pārkāptas viņa tiesības izteikt savus priekšlikumus par piespriežamā soda veidu un mēru. Pats apsūdzētais savā kasācijas sūdzībā norādījis, ka, atsaucoties uz konkrētu kriminālprocesu, izteicis prokurorei priekšlikumu noteikt viņam galīgo sodu brīvības atņemšanu uz 4 gadiem. Tas apstāklis, ka prokurore un apsūdzētais vēlāk vienojušies par citu soda termiņu, nevar būt par pamatu, lai secinātu, ka vienošanās notikusi, pārkāpjot apsūdzētā procesuālās tiesības. Turklāt gadījumā, ja apsūdzēto neapmierināja vienošanās nosacījumi, viņam pastāvēja iespēja šo vienošanos neslēgt, tādā veidā panākot, ka process tiek turpināts vispārējā kārtībā.

Apsūdzētā V.M. apgalvojumi par to, ka viņa tiesībām izteikt savus priekšlikumus par piespriežamā soda veidu un mēru bija jābūt norādītām vienošanās protokolā, nav pamatoti ar likumu.

Senāta ieskatā, nav guvuši apstiprinājumu apsūdzētā V.M. apgalvojumi arī par to, ka tiesnese I.Baufale, izskatot konkrēto krimināllietu, pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 50.panta pirmo daļu un 52.panta ceturto daļu par interešu konflikta nepieļaujamību kriminālprocesā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 50.panta pirmo daļu kriminālprocesa reģistrā reģistrējamā persona nedrīkst uzņemties pilnvaras veikt kriminālprocesu, ja tādējādi šī persona nonāktu interešu konfliktā, proti, ja tās personiskās intereses gan tieši, gan netieši nesakrīt ar kriminālprocesa mērķi vai pastāv apstākļi, kas kriminālprocesā iesaistītajai personai pamatoti dod iemeslu pieļaut šādu ieinteresētību.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 52.panta ceturtajā daļā norādīts, ka lietas iztiesāšanā tiesā nedrīkst piedalīties tiesnesis, kurš ir:

- 1) piedalījies šajā kriminālprocesā jebkādā statusā;
- 2) radniecībā līdz trešajai pakāpei, svainībā līdz otrajai pakāpei, laulībā ar citu iztiesāšanā iesaistītu tiesnesi, apsūdzības uzturētāju vai prokuroru, kas nodevis krimināllietu iztiesāšanai, vai kuru ar minēto tiesnesi, apsūdzības uzturētāju vai prokuroru saista kopīga saimniecība.

No lietas materiāliem redzams, ka tiesnese I.Baufale izskatāmajā kriminālprocesā iepriekš nav piedalījies, savukārt tiesneses piedalīšanās citā kriminālprocesā pret to pašu apsūdzēto nav atzīstama par Kriminālprocesa likuma 52.panta ceturtais daļas pirmā punkta pārkāpumu. Uz apstākļiem, kas paredzēti Kriminālprocesa 52.panta ceturtais daļas otrajā punktā, apsūdzētais savā kasācijas sūdzībā nav norādījis. Turklāt, zinot par apstākļiem, kas, apsūdzētā

ieskatā, liedza tiesnesei I.Baufalei piedalīties izskatāmajā kriminālprocesā, apsūdzētais noraidījumu tiesnesei pirmās instances tiesā nav pieteicis.

Senāts atzīst par nepamatotiem apsūdzētā apgalvojumus arī par to, ka tiesā pieļauta kriminālprocesa neattaisnota novilcināšana, jo prokurora un tiesas pieļauto kļūdu dēļ iepriekšējie tiesu nolēmumi atcelti un lieta nodota jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Senāts jau agrāk izteicis viedokli par to, ka tiesas nolēmumu pārsūdzēšana un krimināllietas jauna izskatīšana nav atzīstama par kriminālprocesa pabeigšanas neattaisnotu novilcināšanu, bet tiesas pieļautā kļūda, kura nolēmuma pārsūdzēšanas un lietas jaunas izskatīšanas rezultātā tiek labota, nav atzīstama par atbildību mīkstinošu apstākli. Tiesas nolēmumu pārsūdzēšana ir saistīta ar krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulēšanu un tiesībām uz lietas izskatīšanu taisnīgā un objektīvā tiesā, kuras tiek nodrošinātas, labojot tiesas pieļauto kļūdu (skat. Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 3.maija lēmumu lietā Nr. SKK – 202/11).

Turklāt jāatzīmē, ka izskatāmajā kriminālprocesā apsūdzētajam V.M. sods noteikts, pamatojoties uz viņa paša un prokurores vienošanos. Apstiprinot šo vienošanos, tiesa secinājusi, ka Krimināllikuma normas, kas regulē soda noteikšanu, ir ievērotas.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka tiesa, izskatot krimināllietu, nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumu un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, tādēļ tiesas sprieduma atcelšanai vai grozīšanai nav tiesiska pamata.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. pantu, Augstākās tiesas Senāts

n o l ē m a

Daugavpils tiesas 2011.gada 21.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet apsūdzētā V.M. kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.